

EGZAMIN POPRAWKOWY Z HISTORII. ZAKRES PODSTAWOWY - KLASA 1 LO

treści z podstawy programowej wraz z wymaganiami na poszczególne oceny

DAREK MAŚLIŃSKI 17 CZE 2023 11:32 UTC

1. ZANIM ZACZĘŁA SIĘ HISTORIA

Treści programowe (zagadnienia)

Pochodzenie człowieka ; Chronologia prehistorii ; Rewolucja neolityczna i początki osiadłego trybu życia

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcie prehistoria ; wymienia w kolejności epoki prehistorii (epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza)

Ocena dostateczna. Uczeń:

prawidłowo wyjaśnia pojęcia: paleolit, mezolit, neolit ; wymienia w kolejności chronologicznej okresy epoki kamienia

Ocena dobra. Uczeń:

wymienia w porządku chronologicznym i opisuje etapy ewolucji człowieka ; wyjaśnia pojęcie Żyzny Półksiężyc i wskazuje ten obszar na mapie; wyjaśnia znaczenie przejścia na osiadły tryb życia

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

przedstawia ideę ewolucji Karola Darwina

Ocena celująca. Uczeń:

w szerokim aspekcie przedstawia i wyjaśnia dokonania naukowe Karola Darwina

2. STAROŻYTNA MEZOPOTAMIA

Treści programowe (zagadnienia)

Znaczenie wielkich rzek dla rozwoju cywilizacji i powstania pierwszych państw ; Ustrój polityczny państw-miast

sumeryjskich i ukształtowanie się pierwszych imperiów ; Pismo i znaczenie jego wynalezienia ; Najważniejsze cywilizacje Mezopotamii: Sumer, Babilonia i Asyria ; Ustrój polityczny i struktury społeczne starożytnych cywilizacji Mezopotamii; Osiągnięcia cywilizacji Mezopotamii

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

wskazuje na mapie wielkie rzeki (Tygrys i Eufrat) ; wyjaśnia rolę wielkich rzek dla rozwoju gospodarki ; rozpoznaje pismo klinowe

Ocena dostateczna. Uczeń:

wskazuje na mapie obszar, na którym powstała cywilizacja Sumerów ; wymienia najważniejsze wynalazki cywilizacji sumeryjskiej ; wyjaśnia cechy ustrojowe sumeryjskich miast-państw ; wskazuje na mapie obszar Babilonii i Asyrii ; rozpoznaje dzieła sztuki mezopotamskiej ; wyjaśnia okoliczności powstania pisma i znaczenie jego wynalezienia

Ocena dobra. Uczeń:

wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Hammurabiego i Sargona Wielkiego ; wyjaśnia znaczenie kodyfikacji prawa ; wymienia najważniejsze osiągnięcia cywilizacji Mezopotamii

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

opisuje ustrój polityczny i struktury społeczne starożytnych cywilizacji położonych na obszarze Mezopotamii ; wyjaśnia cechy religii mezopotamskiej ; opisuje w porządku chronologicznym najważniejsze etapy dziejów Mezopotamii ; wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Nabuchodonozora II i Assurbanipala

Ocena celująca. Uczeń:

w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny postania pierwszych państw w rejonie Mezopotamii ; porównuje osiągnięcia cywilizacyjne ludów Mezopotamii ; wskazuje współczesne dziedzictwo kultur Bliskiego Wschodu

3. STAROŻYTNY EGIPT

Treści programowe (zagadnienia)

Dzieje starożytnego Egiptu ; Ustrój polityczny państwa faraonów ; Struktura społeczeństwa starożytnego Egiptu ; Politeistyczne wierzenia Egipcjan ; Osiągnięcia cywilizacji Egiptu ; Współczesne dziedzictwo cywilizacji Egiptu ; Najważniejsze zachowane zabytki cywilizacji Egiptu – piramidy

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

wskazuje na mapie Egipt i Nil ; wyjaśnia rolę Nilu dla gospodarki egipskiej ; opisuje warunki naturalne Egiptu ; prawidłowo stosuje pojęcia: politeizm, faraon, hieroglif, mumifikacja ; rozpoznaje pismo hieroglificzne ; rozpoznaje piramidy egipskie

Ocena dostateczna. Uczeń:

charakteryzuje społeczeństwo starożytnego Egiptu ; wyjaśnia okoliczności powstania piramid ; rozpoznaje dzieła sztuki egipskiej ; opisuje główne cechy ustroju politycznego starożytnego Egiptu ; wymienia główne cechy religii egipskiej

Ocena dobra. Uczeń:

za pomocą mapy opisuje zmiany granic Egiptu ; opisuje główne cechy ustroju społecznego starożytnego Egiptu ; wymienia i opisuje najważniejsze osiągnięcia cywilizacji egipskiej ; wymienia głównych bogów egipskich i opisuje mitologię egipską ; wskazuje współczesne dziedzictwo kultury starożytnego Egiptu

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

w szerokim aspekcie przedstawia rolę czynników geograficznych dla dziejów starożytnego Egiptu ; wymienia w porządku chronologicznym główne etapy dziejów starożytnego Egiptu ; wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Ramzesa II, Echnatona ; wyjaśnia okoliczności odczytania hieroglifów egipskich

Ocena celująca. Uczeń:

w szerokim aspekcie przedstawia okoliczności powstania i funkcjonowania państwa egipskiego ; porównuje osiągnięcia cywilizacyjne ludów Mezopotamii i Egiptu

4. IZRAEL, FENICJA I DALEKI WSCHÓD

Treści programowe (zagadnienia)

Monoteizm religii żydowskiej i jego znaczenie ; Dzieje państwa żydowskiego ; Kolonizacja fenicka i jej znaczenie ; Wynalezienie alfabetu i jego znaczenie ; Cywilizacja doliny Indusu i jej dzieje ; Narodziny cesarstwa chińskiego ; Źródła wielkich religii i

systemów etycznych: hinduizmu, buddyzmu, konfucjanizmu i taoizmu ; Osiągnięcia cywilizacji Dalekiego Wschodu i Indii

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

wskazuje na mapie rejon Izraela (z Jerozolimą) i Fenicji ; wymienia główne osiągnięcie starożytnych Fenicjan ; wskazuje na mapie rejon Indusu i Żółtej Rzeki ; wymienia główne osiągnięcia cywilizacji starożytnych Indii i Chin

Ocena dostateczna. Uczeń:

wskazuje na mapie rejony kolonizacji fenickiej ; wyjaśnia główne założenia religii żydowskiej ; rozpoznaje pismo fenickie ; rozróżnia główne dalekowschodnie religie i systemy etyczne

Ocena dobra. Uczeń:

za pomocą mapy przedstawia zmiany granic Izraela ; wyjaśnia znaczenie powstania alfabetu ; opisuje główne etapy losów narodu żydowskiego ; ukazuje rolę wielkich przywódców: Abrahama, Mojżesza, Salomona ; wyjaśnia rolę religii żydowskiej dla dziejów ludzkości ; wyjaśnia znaczenie osiągnięć cywilizacji Indii i Chin ; opisuje główne etapy dziejów starożytnych Indii i Chin

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

wyjaśnia znaczenie kolonizacji fenickiej ; wyjaśnia główne zasady dalekowschodnich religii i systemów etycznych: hinduizmu, buddyzmu, konfucjanizmu i taoizmu

Ocena celująca. Uczeń:

w szerokim aspekcie ukazuje losy narodu żydowskiego w starożytności, wskazuje współczesne dziedzictwo starożytnych cywilizacji Indii i Chin

5. HELLADA I HELLENOWIE

Treści programowe (zagadnienia)

Wpływ ukształtowania terenu na cywilizację antycznej Grecji ; Charakterystyka *polis* greckiej ; Elementy wspólnoty greckiej ; Rola religii greckiej ; Wielka kolonizacja i jej znaczenie

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *polis*, *Hellada* ; wskazuje na mapie teren Grecji ; opisuje warunki naturalne Grecji ; wskazuje na mapie najważniejsze regiony starożytnej Grecji ; wymienia główne cechy systemu *polis* ; wymienia główne cechy religii greckiej

Ocena dostateczna. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *wielka kolonizacja grecka, kolonia, metropolia* ; wyjaśnia wpływ ukształtowania naturalnego Grecji dla dziejów Hellady ; wskazuje na mapie rejony kolonizacji greckiej ; omawia przyczyny wielkiej kolonizacji greckiej

Ocena dobra. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *cywilizacja minojska, cywilizacja mykeńska* ; opisuje struktury społeczne *polis* ; wymienia głównych bogów i opisuje cechy mitologii greckiej ; wyjaśnia rolę religii i sportu jako czynników integrujących Hellenów

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

opisuje główne etapy dziejów cywilizacji minojskiej i mykeńskiej ; rozpoznaje główne osiągnięcia cywilizacji minojskiej i mykeńskiej ; w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie *polis* dla dziejów cywilizacji europejskiej ; opisuje proces i wyjaśnia znaczenie kolonizacji greckiej

Ocena celująca. Uczeń:

porównuje kolonizację fenicką z kolonizacją grecką ; wskazuje współczesne dziedzictwo cywilizacji starożytnej Grecji

6. ATENY. DEMOKRACJA

Treści programowe (zagadnienia)

Początki Aten ; Pierwotny ustrój Aten ; Społeczeństwo ateńskie ; Reformatorzy ustroju ateńskiego ; Charakterystyka demokracji ateńskiej w czasach Peryklesa ; Osiągnięcia i dziedzictwo starożytnych Aten

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *demokracja, obywatel, tyran* ; wskazuje na mapie Ateny ; wymienia główne organy władzy w demokratycznych Atenach ; opisuje strukturę społeczną Aten

Ocena dostateczna. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *oligarchia, ostracyzm* ; rozpoznaje plan antycznych Aten ; wyjaśnia główne cechy ustrojowe demokratycznych Aten ; prawidłowo umiejscawia w czasie życie Peryklesa

Ocena dobra. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *Eklezja (Zgromadzenie ludowe), Rada Pięciuset, Heliaja (sąd ludowy), strateg* ; opisuje w porządku chronologicznym główne etapy przemian ustrojowych w Atenach

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów demokracji ateńskiej w czasach Peryklesa ; wyjaśnia rolę wielkich przywódców: Drakona, Solona, Pizystrata, Klejstenesa, Peryklesa ; w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia demokrację ateńską

Ocena celująca. Uczeń:

wskazuje współczesne dziedzictwo cywilizacji ateńskiej ; w szerokim aspekcie opisuje i ocenia działalność Peryklesa

7. SPARTA. OLIGARCHIA

Treści programowe (zagadnienia)

Początki Sparty ; Oligarchiczny ustrój Sparty ; Organizacja społeczeństwa Sparty ; Wychowanie i życie Spartan

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *oligarchia, wychowanie spartańskie* ; wskazuje na mapie Spartę ; wymienia główne organy władzy w Sparcie ; wymienia etapy życia spartiaty

Ocena dostateczna. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *spartiaci, periojkowie, heloci* ; wyjaśnia główne cechy ustrojowe Sparty ; opisuje strukturę społeczną Sparty

Ocena dobra. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *Wielka Rhetra, efor, apella, geruzja, zgromadzenie ludowe* ; opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów władzy w Sparcie ; opisuje i wyjaśnia znaczenie wychowania spartańskiego

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

opisuje w porządku chronologicznym dzieje starożytnej Sparty ; wyjaśnia rolę Likurga ; w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia ustrój polityczny i społeczny Sparty

Ocena celująca. Uczeń:

porównuje i ocenia ustroje Aten i Sparty

8. WOJNY GRECKO-PERSKIE

Treści programowe (zagadnienia)

Narodziny i ekspansja imperium perskiego na Bliskim Wschodzie ; Strategia walki starożytnych Greków i Persów ;

Przebieg działań zbrojnych podczas wojen perskich
Odniesienia do zmagañ grecko-perskich w kulturze
współczesnej ; Ekspansja Aten po zwycięstwie nad Persją

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *hoplita, falanga, triera*; wskazuje na mapie Persję ; rozpoznaje i opisuje hoplitę greckiego

Ocena dostateczna. Uczeń:

umiejszcawia w czasie wojny perskie ; lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy wojen persko-greckich (Maraton, Termopile, Salamina) i opisuje wynik tych starć

Ocena dobra. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *satrapa, hoplon, hegemon, kontrybucja*; za pomocą mapy przedstawia ekspansję perską; wyjaśnia genezę wojen perskich; wymienia skutki wojen grecko-perskich; opisuje w porządku chronologicznym przebieg wojen grecko-perskich

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

wyjaśnia przyczyny sukcesu Greków ; wyjaśnia znaczenie wielkich wodzów: Miltiadesa i Leonidasa; wyjaśnia okoliczności i znaczenie powstania Związku Morskiego

Ocena celująca. Uczeń:

w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie wojen grecko-perskich dla losów Europy

9. PODBOJE ALEKSANDRA MACEDOŃSKIEGO

Treści programowe (zagadnienia)

Skutki rywalizacji wewnątrz świata greckiego po zakończeniu wojen perskich ; Przebieg podbojów Aleksandra Macedońskiego ; Organizacja imperium macedońskiego ; Znaczenie podbojów macedońskich dla kultury greckiej ; Narodziny kultury hellenistycznej ; Świat hellenistyczny

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *wojna peloponeska, epoka hellenistyczna* ; lokalizuje na mapie Macedonię i Persję; lokalizuje w czasie panowanie Aleksandra Macedońskiego; wymienia główne osiągnięcia Aleksandra Macedońskiego

Ocena dostateczna. Uczeń:

omawia znaczenie bitwy pod Cheroneę; wymienia i lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy z czasów Aleksandra Wielkiego (nad rzeką Granikos, pod Issos, pod Gaugamelą)

Ocena dobra. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcie *diadochowie*; wyjaśnia rolę Filipa II dla dziejów Macedonii ; za pomocą mapy przedstawia ekspansję Aleksandra Macedońskiego ; wymienia skutki podbojów Aleksandra Wielkiego ; opisuje w porządku chronologicznym przebieg podbojów Filipa II i Aleksandra Macedońskiego

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

wymienia przyczyny i skutki wojny peloponeskiej ; wyjaśnia przyczyny sukcesów armii macedońskiej ; wyjaśnia rolę Demostenesa ; wyjaśnia cechy ustrojowe monarchii Aleksandra Wielkiego

Ocena celująca. Uczeń:

w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym przedstawia i ocenia działalność Aleksandra Macedońskiego ; wyjaśnia ponadczasowe znaczenie podbojów Aleksandra Macedońskiego

10. KULTURA STAROŻYTNEJ GRECJI

Treści programowe (zagadnienia)

Narodziny filozofii greckiej ; Literatura i teatr grecki ; Architektura grecka; Igrzyska olimpijskie i rola kultury fizycznej w antycznej Grecji; Kultura hellenistyczna

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *filozofia, dramat, igrzyska olimpijskie* ; wyjaśnia rolę Homera, Sokratesa, Platona i Arystotelesa ; wymienia najważniejsze osiągnięcia kulturowe Greków

Ocena dostateczna. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *kultura helleńska, kultura hellenistyczna, gimnazjon* ; rozpoznaje najważniejsze dzieła kultury starożytnej Grecji

Ocena dobra. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *stoicyzm, epikureizm, skene, proskenion, orchestra, gimnazjon, pakration* ; opisuje główne porządki architektoniczne w starożytnej Grecji ; wymienia główne świątynie starożytnych Aten opisuje i wyjaśnia rolę igrzysk olimpijskich w życiu starożytnych Greków

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

omawia dokonania: Talesa z Miletu, Parmenidesa, Pitagorasa, Epikur, Zenona z Kiton, Hezjoda, Tyrtaiosa, Alkajosa, Safony, Ajschylosa, Sofoklesa, Eurypidesa, Arystofanesa, Fidiasza; opisuje główne cechy dramatu greckiego (tragedii, komedii); wyjaśnia rolę władców hellenistycznych dla rozwoju kultury; wskazuje współczesne dziedzictwo kultury starożytnej Grecji

Ocena celująca. Uczeń:

opisuje główne cechy filozofii przyrody, epikureizmu i stoicyzmu

11. REPUBLIKA RZYMSKA

Treści programowe (zagadnienia)

Powstanie i rozwój Rzymu ; Społeczeństwo Rzymu i źródła napięć społecznych; Powstanie ustroju republikańskiego ; Zasady funkcjonowania republiki; Najważniejsze urzędy republiki rzymskiej

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *monarchia, republika* ; wskazuje na mapie Italię i Rzym ; lokalizuje w czasie powstanie Rzymu; omawia cechy religii starożytnych Rzymian

Ocena dostateczna. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *konsul, dyktator, obywatel, patrycjusze, plebejusze* ; wyjaśnia główne cechy ustrojowe republikańskiego Rzymu ; opisuje strukturę społeczną Rzymu

Ocena dobra. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *zgromadzenia ludowe, senat, trybun ludowy, pretor, cenzor, edyl* ; przedstawia legendę o powstaniu Rzymu ; wymienia najważniejszych bogów i wyjaśnia założenia ich mitologii

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

opisuje w porządku chronologicznym przemiany ustrojowe w starożytnym Rzymie ; opisuje skład i zasady funkcjonowania głównych organów władzy w republikańskim Rzymie

Ocena celująca. Uczeń:

wyjaśnia w szerokim aspekcie przemiany ustrojowe w starożytnym Rzymie ; porównuje i ocenia ustrój republikańskiego Rzymu z innymi ustrojami antyku

12. PODBOJE RZYMU

Treści programowe (zagadnienia)

Organizacja armii rzymskiej ; Podboje Rzymu w Itali ; Wojny puniczne; Postacie wybitnych wodzów i ich wpływ na dzieje starożytne; Podbój świata śródziemnomorskiego; Konsekwencje podbojów dla Rzymu

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *legion, imperium, sprzymierzeńcy, kolonie rzymskie, prowincja* ; rozpoznaje i opisuje rzymskiego legionistę

Ocena dostateczna. Uczeń:

opisuje strukturę legionu rzymskiego ; wymienia i lokalizuje w czasie i przestrzeni główne bitwy wojen punickiej (Kanny, Zama)

Ocena dobra. Uczeń:

za pomocą mapy przedstawia ekspansję rzymską wyjaśnia genezę wojen punickich ; wymienia skutki podbojów rzymskich ; omawia wyposażenie rzymskiego legionisty po reformie w I w. p.n.e. ; podaje daty: zakończenia podboju Italii, bitwy pod Kannami, bitwy pod Zamą, zniszczenia Kartaginy

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

wyjaśnia przyczyny sukcesów Rzymian ; opisuje w porządku chronologicznym przebieg podbojów rzymskich ; wyjaśnia rolę wielkich wodzów: Pyrrusa, Hannibala, Scypiona Afrykańskiego

Ocena celująca. Uczeń:

w szerokim aspekcie wyjaśnia skutki podbojów rzymskich dla Rzymu i całego basenu śródziemnomorskiego

13. POCZĄTKI CESARSTWA RZYMSKIEGO

Treści programowe (zagadnienia)

Kryzys republiki rzymskiej ; Rywalizacja wodzów o władzę w Rzymie ; Podboje i wojny domowe w I w. p.n.e. ; Okoliczności powstania cesarstwa ; Ustrój pryncypatu

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *republika, cesarstwo, niewolnictwo, gladiator* ; lokalizuje w czasie i wymienia główne osiągnięcia Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta

Ocena dostateczna. Uczeń:

wymienia polityczne i społeczne przyczyny kryzysu republiki rzymskiej; wyjaśnia podstawowe różnice między republiką a pryncypatem

Ocena dobra. Uczeń:

opisuje powstanie Spartakusa; wyjaśnia pojęcia: *I triumwirat*, *II triumwirat*, *pryncypat*; opisuje w porządku chronologicznym etapy przemian ustrojowych w Rzymie; wymienia i lokalizuje w czasie główne bitwy okresu wojny domowej w Rzymie (Farsalos, Akcjum)

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

wyjaśnia rolę wielkich przywódców: braci Grakchów, Gajusza Mariusza, Lucjusza Konreliusza Sulli, Marka Krassusa, Gnejusza Pompejusza, Marka Antoniusza oraz Kleopatry VII; w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny i skutki przemian ustrojowych w Rzymie

Ocena celująca. Uczeń:

w szerokim aspekcie przedstawia i ocenia działalność Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta

14. IMPERIUM RZYMSKIE

Treści programowe (zagadnienia)

Pax Romana i zasady funkcjonowania imperium; Niewolnictwo: znaczenie w gospodarce i życiu społecznym, różnorodny status niewolników; Rola limesu jako granicy imperium; Kontakty Rzymian z ludami spoza granic imperium (w tym szlak bursztynowy); Religia rzymska i przyswajanie kultów obcych podczas podbojów

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *pax Romana*, *Imperium Rzymskie*, *romanizacja*; wyjaśnia, w czym objawiał się kult cesarzy rzymskich; wskazuje na mapie Imperium Rzymskie

Ocena dostateczna. Uczeń:

podaje przykłady romanizacji; wyjaśni społeczną i gospodarczą rolę niewolnictwa w Imperium Rzymskim; rozpoznaje główne osiągnięcia cywilizacji rzymskiej

Ocena dobra. Uczeń:

wyjaśnia pojęcia: *limes*, *szlak bursztynowy*, *wyzwoleniec*; opisuje przemiany społeczne w okresie wczesnego cesarstwa; wyjaśnia, w jaki sposób Rzymianie zabezpieczali granicę swojego

imperium; za pomocą mapy przedstawia proces rozszerzania Imperium Rzymskiego w okresie cesarstwa

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

wyjaśnia przyczyny zahamowania ekspansji rzymskiej; opisuje przemiany religii rzymskiej w okresie wczesnego cesarstwa; w szerokim zakresie wskazuje przyczyny i skutki procesu romanizacji

Ocena celująca. Uczeń:

w szerokim zakresie wyjaśnia przyczyny trwałości Imperium Rzymskiego

15. OSIĄGNIĘCIA RZYMIAN

Treści programowe (zagadnienia)

Znaczenie prawa rzymskiego; Architektura rzymska; Rozwój sieci szlaków komunikacyjnych imperium; Sztuka i literatura rzymska

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *prawo rzymskie*, *amfiteatr*, *akwedukt*, *Koloseum*, *bazylika*, *droga rzymska*; rozpoznaje główne dzieła kultury starożytnego Rzymu

Ocena dostateczna. Uczeń:

wymienia cechy prawa rzymskiego; wymienia cechy architektury rzymskiej

Ocena dobra. Uczeń:

omawia znaczenie Prawa XII tablic dla państwa rzymskiego; wyjaśnia zjawisko hellenizacji kultury rzymskiej; przedstawia działalność: Polibiusza, Tacyta, Cyserona, Owidiusza, Wergiliusza, Horacego, Plauta, Terencjusza i Mecenas

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

wyjaśnia ponadczasowe znaczenie prawa rzymskiego; wyjaśnia znaczenie kultury rzymskiej dla dziejów Imperium Rzymskiego

Ocena celująca. Uczeń:

wskazuje dziedzictwo kultury rzymskiej

16. NARODZINY CHRZEŚCIJAŃSTWA

Treści programowe (zagadnienia)

Początki chrześcijaństwa; Prześladowania chrześcijan – ich skala i przyczyny; Wzrost popularności, legalizacja i uznanie chrześcijaństwa za religię państwową; Wpływ chrześcijaństwa na kulturę i obyczajowość Rzymian

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

- prawidłowo stosuje pojęcia: *chrześcijaństwo*, *mesjasz*, *apostołowie*, *męczennicy*
- lokalizuje w miejscu i czasie narodziny chrześcijaństwa
- rozpoznaje symbole chrześcijańskie
- wymienia główne cechy chrześcijaństwa

Ocena dostateczna. Uczeń:

wyjaśnia znaczenie symboli chrześcijaństwa ; opisuje, jak chrześcijaństwo stało się religią dominującą w cesarstwie rzymskim

Ocena dobra. Uczeń:

wyjaśnia genezę powstania chrześcijaństwa; przedstawia działalność św. Piotra i Pawła ; opisuje w porządku chronologicznym ewolucję pozycji chrześcijaństwa w Imperium Rzymskim; omawia znaczenie edyktu mediolańskiego dla rozwoju chrześcijaństwa

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

za pomocą mapy opisuje proces rozszerzania się chrześcijaństwa ; wyjaśnia przyczyny sukcesu chrześcijaństwa ; opisuje, jak chrześcijaństwo wpłynęło na obyczajowość i kulturę starożytnych Rzymian

Ocena celująca. Uczeń:

w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie powstania chrześcijaństwa dla dziejów

17. UPADEK CESARSTWA RZYMSKIEGO

Treści programowe (zagadnienia)

Relacje imperium z plemionami barbarzyńskimi; Tetrarchia i *dominat* w Rzymie; Zmiany społeczne w Rzymie; Walki wewnętrzne o władzę nad imperium; Wewnętrzne przyczyny kryzysu imperium ; *Wędrówka ludów*; Rozpad imperium i upadek cesarstwa zachodniorzymskiego

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcie *barbarzyńcy*, *Wielka Wędrówka Ludów*, *dominat* ; prawidłowo umiejscawia w czasie rozpad Imperium Rzymskiego i upadek cesarstwa zachodniorzymskiego ; wymienia przyczyny upadku Imperium Rzymskiego

Ocena dostateczna. Uczeń:

wymienia przyczyny najazdów Germanów na Imperium Rzymskie ; przedstawia znaczenie Teodozjusza Wielkiego

Ocena dobra. Uczeń:

wyjaśnia pojęcia: *tetrarchia*, *Hunowie*, *uzurpacja*; wyjaśnia zewnętrzne i wewnętrzne przyczyny kryzysu Imperium Rzymskiego ; przedstawia znaczenie postaci: Dioklecjana, Konstantyna Wielkiego, Romulusa Augustulusa i Odoakera; w porządku chronologicznym opisuje proces upadku imperium zachodniorzymskiego; porównuje formy ustrojowe w starożytnym Rzymie ; podaje daty: bitwy pod Adrianopolem, splądrowania Rzymu i bitwa na Polach Katalaunijskich

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

za pomocą mapy opisuje etapy upadku imperium zachodniorzymskiego ; wyjaśnia główne założenia ustrojowe *dominatu*

Ocena celująca. Uczeń:

w szerokim aspekcie politycznym, społeczno-gospodarczym i kulturowym wyjaśnia przyczyny kryzysu i upadku Imperium Rzymskiego

18. CESARSTWO BIZANTYJSKIE

Treści programowe (zagadnienia)

Cesarstwo bizantyjskie czasów Justyniana Wielkiego ; Ustrój Bizancjum; Osiągnięcia Bizantyjczyków: kodyfikacja praw, architektura; Upadek cesarstwa bizantyjskiego

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *Bizancjum*, *ikona* ; rozpoznaje plan Konstantynopola; wymienia cechy sztuki bizantyjskiej

Ocena dostateczna. Uczeń:

prawidłowo umiejscawia w czasie i przestrzeni imperium Justyniana Wielkiego; wymienia najważniejsze dokonania Justyniana Wielkiego ; rozpoznaje główne dzieła kultury cesarstwa bizantyjskiego

Ocena dobra. Uczeń:

opisuje ustrój polityczny Bizancjum ; wyjaśnia znaczenie panowania Justyniana Wielkiego ; wyjaśnia pojęcia: *ikonoklazm*, *cezaropapizm*

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

za pomocą mapy przedstawia ekspansję Bizancjum za czasów Justyniana Wielkiego ; opisuje w porządku chronologicznym dzieje imperium bizantyjskiego

Ocena celująca. Uczeń:

w szerokim aspekcie politycznym, społeczno-gospodarczym i kulturowym przedstawia znaczenie Bizancjum dla dziejów Europy

19. NARODZINY I PODBOJE ISLAMU

Treści programowe (zagadnienia)

Okoliczności powstania islamu; Zasady islamu i przyczyny jego popularności; Podboje islamu i powstanie kalifatu; Powstanie podziałów w islamie; Osiągnięcia cywilizacyjne Arabów

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *Arabowie*, *islam*, *muzułmanie*, *Allach*, *Koran*, *meczet* ; wyjaśnia, kim był Mahomet ; prawidłowo umieszcza w czasie i przestrzeni powstanie islamu; wymienia główne założenia religii islamskiej

Ocena dostateczna. Uczeń:

wymienia etapy rozwoju religii islamskiej; rozpoznaje główne cechy kultury islamskiej

Ocena dobra. Uczeń:

wyjaśnia genezę powstania islamu ; za pomocą mapy opisuje proces rozszerzania się islamu; przedstawia działalność Mahometa; wyjaśnia pojęcia: *dżihad*, *sunnici*, *szyici*, *hidżra*, *kalif*, *mihrab*, *immam*, *minaret*, *charadż*, *arabeska* ; wymienia osiągnięcia cywilizacyjne Arabów

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

opisuje w porządku chronologicznym rozwój imperium arabskiego; wyjaśnia przyczyny sukcesu islamu

Ocena celująca. Uczeń:

w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie powstania islamu dla dziejów ; wyjaśnia znaczenie Arabów dla dziejów cywilizacji ludzkiej

20. NA GRUZACH IMPERIUM RZYMSKIEGO. FRANKOWIE

Treści programowe (zagadnienia)

Państwa barbarzyńskie na gruzach Imperium Rzymskiego; Chrystianizacja plemion barbarzyńskich; Wzrost znaczenia Franków i powstrzymanie ekspansji islamu w Europie ; Przejęcie władzy przez Karolingów; Utworzenie państwa kościelnego

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *Germanie*, *Frankowie*, *chrystianizacja* ; lokuje w czasie i przestrzeni powstanie państwa Franków ; wyjaśnia, kim był Chlodwig; wymienia i wskazuje na mapie państwa germańskie

Ocena dostateczna. Uczeń:

opisuje cechy ustrojowe państw germańskich ; przedstawia okoliczności przejścia władzy przez Karolingów; lokuje w czasie i przestrzeni powstania Państwa Kościelnego

Ocena dobra. Uczeń:

wyjaśnia pojęcia: *Longobardowie*, *Merowingowie*, *Karolingowie*, *majordom* ; wymienia największe państwa barbarzyńskie utworzone na dawnym obszarze cesarstwa rzymskiego; prawidłowo stosuje pojęcia: *Merowingowie*, *Karolingowie*, *majordom* ; wyjaśnia rolę Wulfili, Karola Młota i Pepina Krótkiego

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

za pomocą mapy opisuje proces powstania i rozwoju państwa Franków; lokalizuje w czasie bitwę pod Poitiers i omawia jej znaczenie; opisuje w porządku chronologicznym etapy rozwojowe państwa Franków

Ocena celująca. Uczeń:

w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie powstania państwa Franków

21. IMPERIUM KAROLA WIELKIEGO

Treści programowe (zagadnienia)

Podboje Karola Wielkiego; Powstanie cesarstwa Franków; Renesans karoliński i osiągnięcia kulturalne Franków; Dziedzictwo Imperium Rzymskiego w kulturze Franków; Rozwój prawa i administracji państwowej za rządów Karola Wielkiego

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *cesarz, renesans karoliński, minuskula karolińska*; lokuje w czasie i przestrzeni imperium Karola Wielkiego; wymienia główne osiągnięcia Karola Wielkiego; wymienia osiągnięcia kulturowe w czasach Karola Wielkiego

Ocena dostateczna. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *marchia, hrabstwo, 7 sztuk wyzwolonych*; opisuje cechy ustrojowe państwa Franków w czasach Karolingów

Ocena dobra. Uczeń:

wyjaśnia pojęcia: *uniwersalizm karoliński, margrabia, christianitas*; wyjaśnia rolę Karola Wielkiego dla dziejów państwa Franków; wyjaśnia, kim byli: Karłoman, Alkuin, Leon III

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

za pomocą mapy opisuje rozwój państwa Karola Wielkiego; opisuje w porządku chronologicznym etapy rozwojowe państwa Franków; w czasach Karolingów

Ocena celująca. Uczeń:

w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie panowania Karola Wielkiego dla dziejów Europy

22. CZASY OTTONÓW

Treści programowe (zagadnienia)

Znaczenie traktatu z Verdun dla przyszłego podziału Europy Zachodniej; Kształtowanie się Francji i Niemiec; Narodziny cesarstwa Ottona I; Najazdy Normanów; Próby stworzenia europejskiej monarchii uniwersalistycznej przez Ottona III

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *Normanowie, wikingowie, I Rzesza, Węgrzy*; lokalizuje w czasie i przestrzeni traktat w Verdun; lokalizuje w czasie i przestrzeni imperium Ottonów

Ocena dostateczna. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcie: *uniwersalizm cesarski*; za pomocą mapy opisuje proces rozpadu imperium Karolingów

Ocena dobra. Uczeń:

wyjaśnia, kim byli: Ludwik Pobożny, Lotar, Karol Łysy i Ludwik Niemiecki; wyjaśnia znaczenie traktatu w Verdun; opisuje cechy ustrojowe I Rzeszy; wyjaśnia rolę Ottona I i Ottona III dla dziejów Europy; omawia okoliczności odrodzenia cesarstwa pod rządami Ottona I

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

za pomocą mapy opisuje rozwój I Rzeszy; omawia przebieg i skutki najazdów węgierskich na państwa Franków

Ocena celująca. Uczeń:

w szerokim zakresie wyjaśnia znaczenie imperium Ottonów dla Europy; porównuje idee uniwersalne Karolingów i Ottonów

23. FEUDALIZM I SPOŁECZEŃSTWO STANOWE

Treści programowe (zagadnienia)

Zasady funkcjonowania i najważniejsze cechy systemu feudalnego; Drabina feudalna; Stany społeczne i ich rola w średniowieczu

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *system lenny, wasal, senior, herb*; prawidłowo stosuje pojęcie *stan społeczny*; opisuje elementy drabiny feudalnej

Ocena dostateczna. Uczeń:

opisuje poszczególne stany w społeczeństwie średniowiecznym; charakteryzuje życie codzienne rycerzy

Ocena dobra. Uczeń:

wyjaśnia znaczenie pojęcia *feudalizm, komendacje, etos rycerski, trubadur*; wymienia cechy kultury rycerskiej; omawia funkcje zamków i służące im elementy architektoniczne; przedstawia drogę chłopca do godności rycerza

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

opisuje główne zasady społeczeństwa stanowego; omawia przykłady średniowiecznego wzoru rycerza

Ocena celująca. Uczeń:

w szerokim zakresie wyjaśnia cechy społeczeństwa feudalnego

24. PIERWSZE PAŃSTWA SŁOWIAN

Treści programowe (zagadnienia)

Pochodzenie Słowian; Kultura i wierzenia Słowian; Państwo Samona i państwo wielkomorawskie; Misja Cyryla i Metodego oraz początek obrządku i alfabetu słowiańskiego; Narodziny państwa czeskiego i Rusi Kijowskiej

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *Słowianie* i *Awarowie*; za pomocą mapy wskazuje tereny Słowian wschodnich, zachodnich i południowych

Ocena dostateczna. Uczeń:

prawidłowo wskazuje na mapie tereny pierwszych państw słowiańskich; opisuje cechy kultury i wierzeń słowiańskich

Ocena dobra. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *Przemysłodzi*, *Rurykowicze*, *głagolica*; lokalizuje w czasie i przestrzeni Państwo Samona i Państwo Wielkomorawskie; wyjaśnia rolę: Samona, Cyryla, Metodego, Świętopełka, Ruryka i Włodzimierza Wielkiego

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

wyjaśnia problem rozwoju chrześcijaństwa dla dziejów Słowian; za pomocą mapy opisuje proces powstawania pierwszych państw słowiańskich

Ocena celująca. Uczeń:

w szerokim aspekcie wyjaśnia okoliczności powstania pierwszych państw słowiańskich

25. POCZĄTKI PAŃSTWA POLSKIEGO. MIESZKO I

Treści programowe (zagadnienia)

Początki osadnictwa na ziemiach polskich; Kultura łużycka i osada w Biskupinie; Wpływy rzymskie na ziemiach polskich; Przybycie Słowian na ziemię polskie; Początki ekspansji terytorialnej Polan; Polityka wewnętrzna i zagraniczna Mieszka I; Przyczyny, okoliczności i znaczenie chrystianizacji Polski w obrządku zachodnim

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *ród*, *plemię*, *Piastowie*, *drużyna*, *gród* lokalizuje w czasie i przestrzeni państwo Polan; wymienia osiągnięcia Mieszka I; lokalizuje w czasie chrzest Polski

Ocena dostateczna. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *kultura łużycka*, *Biskupin*; wymienia przyczyny i znaczenie chrystianizacji Polski

Ocena dobra. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *kultura archeologiczna*, *szlak bursztynowy*, *Dagome iudex*, *Związek Wielecki*; opisuje losy ziem polskich w prehistorii i starożytności; wyjaśnia okoliczności pojawienia się Słowian na ziemiach polskich; wyjaśnia rolę Mieszka I i Dobrawy; wyjaśnia rolę chrystianizacji dla dziejów Polski

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

za pomocą mapy przedstawia proces rozwoju państwa pierwszych Piastów; omawia sposób organizacji państwa i siły zbrojnej Mieszka I

Ocena celująca. Uczeń:

opisuje i ocenia politykę zagraniczną Mieszka I; w szerokim zakresie przedstawia okoliczności powstania i funkcjonowania państwa pierwszych Piastów

26. PANOWANIE BOLESŁAWA CHROBREGO

Treści programowe (zagadnienia)

Misja biskupa Wojciecha; Zjazd gnieźnieński; Początki organizacji kościelnej na ziemiach polskich; Polityka zagraniczna Bolesława Chrobrego; Koronacja królewska Chrobrego i jej znaczenie

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *król*, *koronacja*, *relikwia*, *święty*; wyjaśnia znaczenie postaci św. Wojciecha, Bolesława Chrobrego i Ottona III; lokalizuje w czasie zjazd gnieźnieński i koronację Bolesława Chrobrego; wymienia skutki zjazdu gnieźnieńskiego; wymienia główne osiągnięcia Bolesława Chrobrego

Ocena dostateczna. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *trybut*, *arcybiskupstwo*, *biskupstwo*; wskazuje na mapie państwo Bolesława Chrobrego; lokalizuje w czasie wojnę Bolesława Chrobrego z Niemcami i Rusią

Ocena dobra. Uczeń:

za pomocą mapy opisuje zmiany granic Polski w czasach pierwszych Piastów; wskazuje na mapie arcybiskupstwa utworzone w czasach Bolesława Chrobrego; opisuje i ocenia politykę Bolesława Chrobrego; wyjaśnia znaczenie postaci: Henryka II i Jarosława Mądrygo

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

wymienia przyczyny i skutki wojen Bolesława Chrobrego z Niemcami Rusią Kijowską; opisuje cechy ustrojowe monarchii patrymonialnej

Ocena celująca. Uczeń:

w szerokim aspekcie opisuje dzieje Polski w czasach Bolesława Chrobrego ; zestawia wydarzenia z dziejów Polski i Europy

27. KRYZYS MONARCHII PIASTÓW

Treści programowe (zagadnienia)

Zewnętrzne i wewnętrzne skutki polityki podbojów i szybkiej chrystianizacji; Czynniki decentralizacyjne w państwie piastowskim; Utrata znaczenia monarchii piastowskiej; Odbudowa państwowości za Kazimierza Odnowiciela

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcie *powstanie ludowe*; wskazuje na mapie państwo pierwszych Piastów; umiejscawia w czasie panowanie Mieszka II ; i Kazimierza Odnowiciela

Ocena dostateczna. Uczeń:

wymienia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny klęski Mieszka II; wymienia główne osiągnięcia Kazimierza Odnowiciela

Ocena dobra. Uczeń:

za pomocą mapy wskazuje zmiany terytorialne Polski w XI–XII w. ; wyjaśnia znaczenie postaci: Mieczława, Bezpryma i Brzetysława

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

wyjaśnia skutki kryzysu Polski pierwszych Piastów; omawia etapy odbudowy państwa polskiego przez Kazimierza

Ocena celująca. Uczeń:

w szerokim aspekcie wyjaśnia przyczyny i okoliczności kryzysu państwa pierwszych Piastów

28. OD BOLESŁAWA ŚMIAŁEGO DO BOLESŁAWA KRZYWOUSTEGO

Treści programowe (zagadnienia)

Panowanie Bolesława Śmiałego ; Spór Śmiałego z biskupem Stanisławem; Panowanie Władysława Hermana; Konflikt Zbigniewa z Bolesławem Krzywoustym; Rządy Bolesława Krzywoustego

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

umiejscawia w czasie panowanie: Bolesława Śmiałego, Władysława Hermana i Bolesława Krzywoustego; wymienia główne osiągnięcia Bolesława Śmiałego; wymienia główne osiągnięcia Bolesława Krzywoustego

Ocena dostateczna. Uczeń:

wymienia przyczyny upadku Bolesława Śmiałego ; wyjaśnia znaczenie postaci św. Stanisława; lokalizuje w czasie wojnę Krzywoustego z Niemcami

Ocena dobra. Uczeń:

za pomocą mapy opisuje politykę zagraniczną Bolesława Krzywoustego; wyjaśnia znaczenie postaci: Stanisława ze Szczepanowa, Sieciecha, Zbigniewa i Anonima zwanego Gallem; przedstawia przyczyny upadku Bolesława Śmiałego; omawia przebieg sporu Zbigniewa ; z Bolesławem Krzywoustym

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

wyjaśnia okoliczności koronacji Bolesław Śmiałego; omawia problem konfliktu króla Bolesława Śmiałego z biskupem Stanisławem; wyjaśnia okoliczności walki o władzę za panowania Władysława Hermana

Ocena celująca. Uczeń:

omawia przebieg i znaczenie podboju Pomorza przez Bolesława Krzywoustego

29. TESTAMENT BOLESŁAWA KRZYWOUSTEGO

Treści programowe (zagadnienia)

Postanowienia statutu Bolesława Krzywoustego; Konflikt pomiędzy synami Krzywoustego; Podział państwa piastowskiego w wyniku testamentu Krzywoustego; System

senioratu i pryncypatu – funkcjonowanie i upadek; Wzrost znaczenia rycerstwa – feudalizm na ziemiach polskich; Pogłębianie się rozbicia dzielnicowego

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *rozbicie dzielnicowe, testament Krzywoustego*; umiejscawia w czasie i przestrzeni okres rozbicia dzielnicowego

Ocena dostateczna. Uczeń:

wyjaśnia, kim byli: Władysław Wygnaniec, Bolesław Kędzierzawy, Mieszko Stary, Henryk Sandomierski i Kazimierz Sprawiedliwy; wymienia przyczyny i skutki rozbicia dzielnicowego

Ocena dobra. Uczeń:

wyjaśnia pojęcia: *seniorat, pryncypat, wojewoda, immunitet*; wyjaśnia rolę Piotra Włostowica i Wincentego Kadłubka; opisuje w porządku chronologicznym proces rozbicia dzielnicowego w Polsce; wyjaśnia przyczyny i przebieg konfliktu między Władysławem Wygnańcem a jego braćmi

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

za pomocą mapy i drzewa genealogicznego opisuje proces rozbicia dzielnicowego w Polsce; tłumaczy rolę Kościoła w okresie rozbicia dzielnicowego

Ocena celująca. Uczeń:

omawia społeczne skutki pogłębiania się rozbicia dzielnicowego

30. MIĘDZY CESARSTWEM A PAPIESTWEM

Treści programowe (zagadnienia)

Kryzys papieżstwa w X w. i ruchy odnowy Kościoła; Reforma Kościoła; Spór papieżstwa z cesarstwem – przyczyny, przebieg i skutki; Papieżstwo u zenitu potęgi politycznej; Wielka schizma wschodnia

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *katolicyzm, prawosławie, wielka schizma wschodnia, spór o inwestyturę*; lokalizuje w czasie wielką schizmę wschodnią i spór o inwestyturę; wyjaśnia, kim byli: Grzegorz VII, Henryk IV, Innocenty III

Ocena dostateczna. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *ekskomunika, konkordat*; wskazuje na mapie obszary zdominowane przez prawosławie i obszary dominacji katolicyzmu; wymienia różnicę między katolicyzmem a prawosławiem

Ocena dobra. Uczeń:

wyjaśnia pojęcia: *symonia, nepotyzm, celibat, konklawe, obóz gregoriański, antypapież, beneficja*; wyjaśnia przyczyny i skutki sporu o inwestyturę; w porządku chronologicznym opisuje proces sporu o inwestyturę; w szerokim aspekcie ukazuje skutki wielkiej schizmy wschodniej

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

wyjaśnia znaczenie reformy kluniackiej; wyjaśnia, dlaczego okres pontyfikatu Innocentego III uważany jest za szczyt potęgi Kościoła

Ocena celująca. Uczeń:

w szerokim aspekcie (z uwzględnieniem sytuacji na ziemiach polskich) wyjaśnia proces sporu o inwestyturę

31. WYPRAWY KRZYŻOWE

Treści programowe (zagadnienia)

Panowanie Turków w Ziemi Świętej; Przyczyny ekonomiczne, polityczne, społeczne i religijne wypraw krzyżowych; Przebieg walk i najwybitniejsi wodzowie; Zakony rycerskie – okoliczności powstania i charakterystyka trzech najważniejszych zakonów; Skutki negatywne i pozytywne wypraw krzyżowych; Przebieg rekonkwisty w Hiszpanii

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *krucjata, rekonkwista*; lokalizuje w czasie okres krucjat; wymienia zakony rycerskie powstałe w czasie krucjat; wymienia zakony rycerskie utworzone w okresie krucjat; wyjaśnia, jaką rolę odegrali: Urban II, Gotfryd de Bouillon i Saladyn

Ocena dostateczna. Uczeń:

lokalizuje na mapie Królestwo Jerozolimskie; wymienia przyczyny i skutki krucjat

Ocena dobra. Uczeń:

za pomocą mapy opisuje przebieg krucjat; wyjaśnia pojęcia: *wyprawa ludowa, Cesarstwo Łacińskie*; wyjaśnia znaczenie postaci Urbana II; w porządku chronologicznym opisuje przebieg krucjat; wyjaśnia znaczenie postaci: Baldwin I, Fryderyk Barbarossa, Ryszard Lwie Serce, Filip II August, Piotr Pustelnik

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

wyjaśnia przyczyny początkowych sukcesów krzyżowców; opisuje losy zakonów rycerskich

Ocena celująca. Uczeń:

w szerokim aspekcie ukazuje rolę krucjat dla dziejów politycznych, gospodarczo-społecznych i kulturowych Europy

32. NAJAZDY MONGOLSKIE

Treści programowe (zagadnienia)

Przebieg podbojów Czyngis-chana i przyczyny jego sukcesów; Organizacja imperium mongolskiego Przebieg i znaczenie inwazji mongolskiej na Europę

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcie *Mongołowie*, *Złota Orda*; omawia rolę Czyngis-chana w budowie imperium mongolskiego; rozpoznaje i opisuje wojownika mongolskiego; lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Legnicą

Ocena dostateczna. Uczeń:

lokalizuje na mapie imperium mongolskie ; wymienia przyczyny i skutki podbojów mongolskich ; wymienia skutki ataku Mongołów na ziemię polskie

Ocena dobra. Uczeń:

wyjaśnia znaczenie postaci: Ugedej, Batu-chan; wyjaśnia przyczyny sukcesów armii mongolskiej; lokalizuje w czasie bitwę nad rzeką Kalką; wyjaśnia znaczenie postaci Marca Polo

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

za pomocą mapy opisuje proces ekspansji mongolskiej ;w porządku chronologicznym opisuje proces ekspansji mongolskiej

Ocena celująca. Uczeń:

w szerokim aspekcie wyjaśnia okoliczności powstania i rolę imperium mongolskiego dla dziejów Polski i świata

33. MIASTO I WIEŚ W ŚREDNIOWIECZU

Treści programowe (zagadnienia)

Ożywienie gospodarcze w XI–XIII w.; Rozwój wsi w średniowieczu; Znaczenie i sytuacja chłopstwa w średniowieczu; Nowe formy uprawy roli w średniowieczu; Rola i charakterystyka rzemiosła i handlu w średniowiecznej Europie; Struktura społeczna średniowiecznego miasta

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *dwupolówka*, *trójpolówka*, *ratusz*, *cech*, *patrycjat*, *pospólstwo*, *cech*; rozpoznaje cechy miasta średniowiecznego ; wyjaśnia rolę cechów i gildii ; omawia najważniejsze zajęcia mieszkańców średniowiecznych miast i wsi

Ocena dostateczna. Uczeń:

wymienia przyczyny ożywienia gospodarczego w XI–XIII w. ; wymienia zmiany wprowadzone w rolnictwie w okresie pełnego

Ocena dobra. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *czynsz pieniężny*, *zasadźca*, *pręgierz*, *gildia*, *sukiennice*, *weksel*; za pomocą schematów opisuje warunki codziennego życia mieszkańców średniowiecznych miast i wsi; wyjaśnia okoliczności powstania i specyfikę średniowiecznego mieszczaństwa; opisuje samorząd średniowiecznego miasta; wyjaśnia przeznaczenie najważniejszych budowli w średniowiecznym mieście

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

wyjaśnia okoliczności powstania gospodarki towarowo-pięiężnej; wyjaśnia znaczenie Hanzy, Wenecji, Genui i jarmarków szampańskich

Ocena celująca. Uczeń:

w szerokim zakresie politycznym, gospodarczo-społecznym oraz kulturowym ukazuje przemiany w średniowiecznej Europie XI–XIII w. w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie powstania samorządów miejskich dla dziejów Europy

34. KOŚCIÓŁ W ŚREDNIOWIECZU

Treści programowe (zagadnienia)

Reforma Kościoła; Powstanie nowych zakonów (cystersi, franciszkanie i dominikanie) ; Znaczenie religii w życiu mieszkańców średniowiecznej Europy; Narodziny herezji średniowiecznych; Niewola awiniońska, upadek papieżstwa, schizma zachodnia

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

- prawidłowo stosuje pojęcia: zakon, klasztor, herezja, niewola awiniońska, wielka schizma zachodnia
  - omawia rolę, jaką
- w dziejach Kościoła odegrali: Innocenty III, Franciszek z Asyżu, Dominik Guzmán
- lokalizuje w czasie sobór w Konstancji

Ocena dostateczna. Uczeń:

wymienia cechy nowych zakonów (cystersów, dominikanów, franciszkanów); wyjaśnia znaczenie religii w życiu średniowiecznych społeczeństw

Ocena dobra. Uczeń:

wyjaśnia pojęcia: *Biblia pauperum*, sktyptoium, *kapitularz*, *wirydarz*; wyjaśnia znaczenie powstania zakonów żebraczych i kaznodziejskich; wyjaśnia znaczenie postaci św. Tomasza z Akwinu ; wyjaśnia okoliczności niewoli awiniońskiej i wielkiej schizmy zachodniej; wyjaśnia znaczenie soboru w Konstancji

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

wyjaśnia założenia ideowe albigenów ; opisuje w porządku chronologicznym przemiany wprowadzane w Kościele katolickim w XI–XIII w.

Ocena celująca. Uczeń:

w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społecznym, kulturowym wyjaśnia rolę Kościoła dla dziejów Europy

35. EUROPA PÓŹNEGO ŚREDNIOWIECZA

Treści programowe (zagadnienia)

Wojna stuletnia i jej skutki ; Epidemia dżumy i jej następstwa; Przemiany społeczne i gospodarcze ; Husytyzm ; Powstanie imperium osmańskiego; Upadek cesarstwa bizantyjskiego i jego następstwa

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcie *czarna śmierć* ; prawidłowo lokuje w czasie wojnę stuletnią; prawidłowo lokuje w czasie i przestrzeni upadek Konstantynopola

Ocena dostateczna. Uczeń:

wymienia przyczyny i skutki upadku cesarstwa bizantyjskiego; wymienia główne założenia ideologii husyckiej

Ocena dobra. Uczeń:

wyjaśnia pojęcia: *system nakładczy*, *powstanie Wata Tylera*, *żakeria*, *utrakwiści*, *taboryci*; wyjaśnia rolę czarnej śmierci dla dziejów Europy ; wyjaśnia rolę Joanny d'Arc, Jana Husa; opisuje przebieg i skutki wojen husyckich; wyjaśnia przyczyny i skutki ekspansji osmańskiej

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

wyjaśnia przyczyny i skutki wojny stuletniej; za pomocą mapy opisuje przebieg wojny stuletniej i ekspansję Osmanów; w szerokim zakresie politycznym, gospodarczo-społecznym i kulturowym wyjaśnia przebieg i znaczenie wojen husyckich

Ocena celująca. Uczeń:

w szerokim aspekcie wyjaśnia przebieg i znaczenie wojny stuletniej dla dziejów Europy ; w szerokim aspekcie wyjaśnia znaczenie powstania imperium osmańskiego

36. KULTURA ŚREDNIOWIECZNEJ EUROPY

Treści programowe (zagadnienia)

Uniwersalny charakter kultury średniowiecznej Europy; Architektura romańska i gotycka ; Szkolnictwo w średniowieczu; Malarstwo, rzeźba i inne sztuki plastyczne w średniowieczu

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

wyjaśnia znaczenie pojęcia *kultura uniwersalna*; rozróżnia budowle wzniesione w stylu romańskim i gotyckim; rozpoznaje najważniejsze zabytki kultury średniowiecznej; wymienia najważniejsze cechy kultury średniowiecznej

Ocena dostateczna. Uczeń:

za pomocą schematów i fotografii opisuje style romański i gotycki ; wyjaśnia rolę chrześcijaństwa dla dziejów kultury średniowiecznej

Ocena dobra. Uczeń:

opisuje cechy malarstwa i rzeźby średniowiecznej; prawidłowo stosuje pojęcia architektoniczne, typowe dla budowli średniowiecznych (np. portal, nawa, rozeta); wymienia najważniejsze uniwersytety średniowieczne; wyjaśnia rolę uniwersytetów dla dziejów średniowiecznej Europy; wyjaśnia rolę miast dla rozwoju kultury średniowiecznej

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

opisuje system edukacyjny w średniowieczu; wymienia i opisuje najważniejsze dzieła sztuki epoki średniowiecza

Ocena celująca. Uczeń:

w szerokim aspekcie ukazuje rolę kultury średniowiecznej dla dziejów Europy; wskazuje współczesne dziedzictwo kultury średniowiecza

37. POLSKA DZIELNICOWA

Treści programowe (zagadnienia)

Koniec pryncypatu; Sprowadzenie Krzyżaków do Polski; Zmiany społeczne, ekonomiczne i polityczne w okresie rozbicia dzielnicowego; Najazdy mongolskie; Rozwój wsi i miast na ziemiach polskich

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *Marchia Brandenburska, Krzyżacy, Tatarzy, lokacja*; wyjaśnia, kim byli: Leszek Biały, Konrad Mazowiecki, Henryk Pobożny; prawidłowo lokuje w czasie okres rozbicia dzielnicowego; lokalizuje w czasie i przestrzeni sprowadzenie Krzyżaków do Polski; lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Legnicą

Ocena dostateczna. Uczeń:

wymienia cechy lokowanych na prawie niemieckim wsi i miast wymienia i wskazuje na mapie zewnętrzne zagrożenia dla ziem polskich; wymienia skutki sprowadzenia Krzyżaków do Polski wymienia skutki najazdu Mongołów na Polskę

Ocena dobra. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcia: *immunitet, zasadzka, sołtys, wójt, łan, wolni goście, wolnizna*; wyjaśnia, kim byli: Henryk Brodaty, Świętopełk; opisuje proces lokowania wsi i miast; opisuje pierwsze próby zjednoczenia państwa polskiego

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

wyjaśnia przyczyny ożywienia gospodarczego na ziemiach polskich w XIII w.; wyjaśnia znaczenie zjazdu w Gąsawie dla dziejów Polski

Ocena celująca. Uczeń:

w szerokim aspekcie politycznym, gospodarczo-społeczny i kulturowym wyjaśnia i ocenia skutki rozbicia dzielnicowego dla dziejów Polski

38. ODBUDOWA KRÓLESTWA POLSKIEGO. WŁADYSŁAW ŁOKIETEK

Treści programowe (zagadnienia)

Próby zjednoczenia Polski na przełomie XIII i XIV w.; Rządy Wacława II; Konflikty z Krzyżakami, Brandenburgią i Luksemburgami; Znaczenie koronacji Władysława Łokietka

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

wymienia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny zjednoczenia ziem polskich; prawidłowo lokuje w czasie koronację Łokietka; wyjaśnia rolę postaci Władysława Łokietka; lokuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Płowcami

Ocena dostateczna. Uczeń:

wskazuje na mapie proces zmiany granic państwa Władysława Łokietka; wymienia przyczyny i skutki wojny Władysława Łokietka z Krzyżakami; wymienia główne osiągnięcia Władysława Łokietka

Ocena dobra. Uczeń:

wyjaśnia rolę Przemysła II i Wacława II; wyjaśnia, kim byli: Henryk Prawy, Jakub Świnka, Henryk Głogowski, Jan Muskata, wójt Albert, Jan Luksemburski; lokuje w czasie panowanie Przemysła II i Wacława II; w porządku chronologicznym opisuje proces zjednoczenia ziem polskich; wskazuje na mapie zmiany granic Polski w czasie rządów Władysława Łokietka; ocenia rolę panowania Przemyslidów w Polsce

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

za pomocą mapy i drzewa genealogicznego opisuje proces walki o zjednoczenie Polski; wskazuje na mapie ziemie zjednoczone przez Przemysła II, Wacława II i Władysława Łokietka; wyjaśnia rolę Kościoła dla procesów zjednoczeniowych

Ocena celująca. Uczeń:

wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski; w szerokim aspekcie wyjaśnia i ocenia panowanie Władysława Łokietka; zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski i Europy w omawianym okresie

39. POLSKA ZA PANOWANIA KAZIMIERZA WIELKIEGO

Treści programowe (zagadnienia)

Polityka zagraniczna Kazimierza Wielkiego; Reformy prawne i administracyjne Kazimierza Wielkiego; Osiągnięcia gospodarcze i budowa pozycji politycznej Polski; Rozwój cywilizacyjny ziem polskich; Nabytki terytorialne Polski za Kazimierza Wielkiego

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

prawidłowo lokuje w czasie panowanie Kazimierza Wielkiego ; rozpoznaje mapę Polski z czasów Kazimierza Wielkiego; wymienia i wskazuje na mapie sąsiadów Polski w czasach panowania Kazimierza Wielkiego ; lokalizuje w czasie powstanie Akademii Krakowskiej

Ocena dostateczna. Uczeń:

wymienia najważniejsze reformy wewnętrzne Kazimierza Wielkiego; wymienia najważniejsze osiągnięcia Kazimierza Wielkiego

Ocena dobra. Uczeń:

za pomocą mapy opisuje politykę zagraniczną i wewnętrzną Kazimierza Wielkiego; w porządku chronologicznym opisuje politykę zagraniczną Kazimierza Wielkiego ; omawia znaczenie założenia przez Kazimierza Wielkiego Akademii Krakowskiej

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

wyjaśnia przyczyny rozwoju gospodarczego Polski w czasach Kazimierza Wielkiego; wyjaśnia zmiany ustrojowe w państwie Kazimierza Wielkiego; wyjaśnia sposób zabezpieczenia sukcesji tronu polskiego przez Kazimierza Wielkiego

Ocena celująca. Uczeń:

wyjaśnia międzynarodowy kontekst dziejów Polski ; w szerokim aspekcie wyjaśnia i ocenia panowanie Kazimierza Wielkiego

40. OD ANDEGAWENÓW DO JAGIELLONÓW

Treści programowe (zagadnienia)

Unia polsko-węgierska i rządy Andegawenów; Początki unii polsko-litewskiej; Polityka Władysława Jagiełły; Początek rządów dynastii Jagiellonów

Ocena dopuszczająca. Uczeń:

prawidłowo stosuje pojęcie *unia personalna*, *przywilej*, *Andegawenowie*; lokalizuje w czasie przywilej w Koszycach, unię w Krewie i unię Horodle; lokalizuje w czasie rządy: Ludwika Węgierskiego, Jadwigi i Władysława Jagiełły

Ocena dostateczna. Uczeń:

wymienia założenia przywileju koszyckiego ; wymienia przyczyny i skutki unii krewskiej ;rozpoznaje mapę monarchii Jagiellonów

Ocena dobra. Uczeń:

wyjaśnia przyczyny przejęcia władzy w Polsce przez Andegawenów ; wyjaśnia rolę postaci Ludwika Węgierskiego, Jadwigi, Jagiełły, Witolda ; opisuje w porządku chronologicznym dzieje unii polsko-litewskiej ; wyjaśnia problem następstwa tronu po Jagielle; wyjaśnia pojęcie *przywilej jedleński*

Ocena bardzo dobra. Uczeń:

wyjaśnia polityczne i gospodarczo-społeczne skutki przywileju koszyckiego ; wymienia przyczyny i skutki unii horodelskiej porównuje założenia unii krewskiej i horodelskiej ; za pomocą tablicy chronologicznej tłumaczy związki między dynastiami Piastów, Andegawenów i Jagiellonów

Ocena celująca. Uczeń:

- ocenia znaczenie unii krewskiej dla dziejów Polski
- w szerokim zakresie wyjaśnia skutki przywileju w Koszycach dla procesu kształtowania się demokracji szlacheckiej

*****